

Kur'an'da geçen “Sebt” Ayetleri Hakkında Tespitler

Yayınlanma Tarihi: 6 Nisan 2017

Kur'an'da İsrailoğulları'na ve Yahudilere çok geniş yer verilmiştir. Bu anlatımlar içinde Müslümanları da yakından ilgilendiren önemli konular mevcuttur. Ne var ki, Yahudilerin hikayesine İsrailiyat gözlüğü ile bakılması, birçok konunun da üzerini örtmüştür.

- Yeryüzünde iki kez mukaddes kılınan Tuva Vadisinin açıklanamaması,
- Allah'ın İbrahim as'a öğretisi ile sınırları ve menasikleri bilinir kılınan hac ibadetinin; Muhammed as'a kadar İbrahim soyundan hiçbir Resul – Nebî ile ilişkilendirilememesi,
- Kible konusu,
- Tasdik konusu
- Musa'nın Hızır ile yolculuğu,
- Zulkarneyn,

vb konu ile bağlantılı çok sayıda kavram ve olay yerine oturmamaktadır.

SEBT konusu, sıralanacak daha birçok sorunun cevaplarını Kur'an'da bulmaya yarayacak çok değerli bir anahtardır.

Yahudilerin dahi ihtilaf ettikleri Sebt'i, Müslümanların tümünün başka hiçbir meselede görülemeyecek düzeyde tam bir icma ile kabul etmesi, her ne kadar konuya farklı bakabilmeyi imkansız hale getirse de, gariz çelişkilerin bir kez fark edilmesinden sonra elbet birgün tüm sorular ve fotoğrafın eksik parçaları yerine tek tek oturtulacaktır.

Tez:

- İsrailoğulları Mısır'da 430 yıl yaşadılar. Şabat, Yusuf as'ın ölümünden sonra Mısır'da ortaya çıkmış olup Firavun'un kölelik ve zulüm düzeni içinde oluşmuş bir durumdur. İsrailoğulları da bu düzenin çok önemli bir parçasıdır.
- Altı gün acımasızca çalıştırılıp yedinci gün hiçbir iş yaptırılmayan hatta dinlenmeleri de gözetlenen İsrailoğulları'na bu baskıcı sistem ibadet kılıfına sokularak kabul ettirilmiştir.
- Şabat'ı sadece kendi soyları (özellikle de Yakub'un Yusuf ve Bünyamin dışındaki 10 kardeşinin soyu) için ibadet olarak benimseyen İsrailoğulları bu konuda yapılan ilahi uyarılara kulak asmadıkları için Musa as.'da içlerindeyken 40 yıl başıboş sürgün ile cezalandırılmışlar, Maymunlaştırılmışlar ve lanetlenmişlerdir.

- Yahudilerin, öldürdükleri ve/veya öldürmeye çalıştıkları Nebilerine yaptıkları bu zulmun sebebinin o Nebilerin Şabat’a karşı çıkmaları olması kuvvetle muhtemeldir.
- İsrailoğulları’nın hıttı diyerek kapısından girmedikleri yer **Mekke** olmalıdır.

Konu ile ilgili ayetlerde tespit edilen sorunlar;

Aşağıdaki tespitler tüm meal ve tefsirlerde benzer şekilde var olan çeviri ve verilmiş anlamlar için geçerlidir. Amaç; bu tespitlerin birer soru olarak algılanıp akli selim ilim adamları tarafından değerlendirilmesini sağlamak ve Kur’an’ın yine Kur’an’ın yardımı ile en doğru şekilde anlaşılmasını sağlamaktır.

Sebt/Şabat/سَبْت kavramı aynı kökten kullanım ile Kur’an’da dokuz kez geçer. Sözlük manası; dinlenmek için işe ara vermektir. Kur’an’da dokuz defa geçen “sebt” kelimesinin yedisi Yahudiler ile ilgilidir. Kavramın, Allah tarafından Yahudilere has olarak konulmuş bazı yasakları ifade ettiği öngörülür. Bu görüş, Yahudi kaynaklarından muhtelif rivayetler ile de desteklenerek Kur’an’a da kabul ettirilmiştir. Oysaki bu mevcut anlam bütünlüğüne ancak, Kur’an Ayetlerinde geçen ifadelerin bazı yönlendirmelere tabi tutulmasıyla mümkün olabilmektedir. Söz konusu yönlendirmelere, yine Kur’an’ın içinden aynı kavramlara verilen anlamların açıklık getirmesine ise olanak verilmediği dikkat çekmektedir.

Sebt konusu ile ilgili olarak temel sayılması gereken 2 ayetin mercek altına alınması, İslam tarihi boyunca süregelen bir anlayışın yanlışlığını tüm gerçekliği ile ortaya koyacak niteliktedir. Bu tespitlerin üzerine gidilmesi halinde birçok konunun kendiliğinden aydınlanacağı görülebilecektir.

Furkan 25/47

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا

Geceyi size örtü, uykuyu dinlenme, gündüzü de yeniden başlama vakti yapan odur.

Nebe 78/9

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا

Uykunuzu, dinlendirici yaptık.

Bu iki ayette uykunun dinlenme yapılması, insanların zorunlu olarak çalışmaya ara vermelerindendir. Uykunun dinlenme kılınması sadece işe ara vermek değildir. Aslında hayata ara vermektir. Uyku sırasında insanın canlılığı hariç ruhu insanı terk eder.

Zümer 39/42

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

Allah ölüm esnasında ruhları alır, ölmeyenlerinkini de uykuda alır. Ölümüne hükmettiğini tutar, ötekini o belirlenmiş eceline belli bir vakte kadar salıverir. Bunda, düşünen bir topluluk için göstergeler (ayetler) vardır.

Bu ayetten de anlaşılacağı üzere, uykunun dinlenme aracı kılınması sadece vücudu dinlendirmek değil, aynı zamanda günlük gaileler içinde yorulan ruhu da dinlendirmek olmalıdır. Bu durumda sebt bir nevi hayata ara verme yani geçici ölüm halidir.

Yukarıdaki iki ayette geçen سُبَاتًا ibaresi, **aynı kökten olmasına rağmen** diğer ayetlerde geçen سَبَّت ibareleri ile ilişkilendirilmemiştir.

Sebt kavramının geçtiği diğer yedi yerden dördü, konu hakkında belirleyici niteliktedir. Nahl 16/124 ve Araf 7/163 ayetlerdeki soru işaretleri aşağıda tespit edilmeye çalışılmıştır.

Nahl 16/124

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ ۚ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

Cumartesi yasağı, o konuda ihtilafa düşenlere kondu. Senin Rabbin, (mezardan) kalkış günü, ihtilaf ettikleri konu hakkında aralarında hüküm verecektir.

- Yukarıdaki Ayette (جُعِلَ) fiilinin Allah olduğu varsayılır. Oysa fiil meçhul olup failinin Allah olması kesin değildir.
- İhtilaf için konulan şey ihtilafı bitirmemiş olmalı ki ayetin devamında “ihtilaf edilen konularda kalkış gününde hüküm verecektir” denmektedir. Oysa yüce Allah, koyduğu ilkeleri ihtilafı bitirmek için koyar.
- Kur’an’da bir şeyi farz kılmayla alakalı “FARADA, VEDAA, HARRAMNE, VECEBE” gibi kelimeler hem de birçok defa kullanılmasına rağmen, yaklaşık 400 defa kullanılan “ceale” fiilinin *farz kılma* anlamında kullanıldığına dair tek bir örnek dahi bulunmamaktadır.
- Eğer ihtilaf edilen konunun hükmü kalkış gününde görülecekse, “Allah bu konuda ihtilaf edenlerden bir kısmını şimdiden niye maymunlaştırdı!” sorusu da sorulabilecektir.

Araf 7/163

وَسَأَلَهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرْعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ ۚ لَا تَأْتِيهِمْ ۚ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

Deniz kıyısında olup Cumartesi yasağını çiğneyen kenti onlara sor. Yasaklandıkları gün balıklar sürülerle gelir, yasaklanmadıkları günlerde gelmezdi. Yoldan çıkmaları sebebiyle onları böyle zor bir imtihandan geçiriyorduk.

- Ayet metninde üç kez geçen (السَّبْتِ, سَبْتَهُمْ, لَا يَسْبِتُونَ) sebt ibaresinin birincisi ve ikincisi isim formunda gelirken üçüncü sebt kelimesi fiil formunda gelmektedir. Ancak tüm çevirilerde fiil olması gerekirken السَّبْتِ isim olarak çevrilmiştir.
- Birinci sebt kelimesinde önüne yevm kelimesi gelmediği halde mevcut mealler bu kelimeyi “cumartesi günü” olarak çevirmişlerdir. İkinci sebt kelimesinin önünde yevm kelimesi olduğu halde yine “cumartesi günü” olarak çevrilmiştir. Kavran yevm kelimesinin olması ya da olmaması durumunda “cumartesi günü” olarak çevriliyorsa ikinci sebt kelimesinde yevm kelimesi boş ve gereksiz bir kelime midir? Olması ve olmaması durumunda anlama bir katkısı olmayacaksa bu kelimenin kullanılmasının anlamı nedir? Sebt (السَّبْتِ) kelimesi “cumartesi günü” ya da “yasaklanan gün” anlamını içeriyorsa yevm kelimesi metne nasıl ilave edilecektir!
- Metinde iki kez geçen ve tekil olan yevm (يَوْمَ) kelimesi “gün / günlerde” şeklinde çevrilmiştir. Bu durum da hikayenin büyüğü altında, ihmal edilmiş bir detay olmalıdır.
- Yine ikinci sebt kelimesi “sebtihim” şeklinde gelmesine rağmen kelimenin sonundaki zamir yok sayılmıştır. Oysa o zamir çevrilse sadece “onların cumartesi günü” (onlardan başkasının değil) gibi bir anlamı da barındıracaktı. Bu zamirde meal yazarlarımızın gözünden hep kaçmaktadır.
- Sebt kelimesinin aynı kökten bir benzeri (سُبَاتًا) Furkan 47 ve Nebe 9 ayetlerinde dinlenme olarak kullanılır. Bu kelimenin Yahudi Kültündeki Şabat veya günlerden bir gün olarak anlamlandırılmaması da bir takdir olmalıdır.
- “Yasak” kelimesi ne bu ayetin metninde ne de diğer ilgili ayetlerin metinlerinde yer almadığı halde peşinen kabul edilen bir hikayeye ayetin uydurulması için kullanılmış taktir olmalıdır. Sebt kelimesine, tamamen ön yargı ile İsrailiyat kaynaklı bir hikaye bütüncül şekilde giydirilerek, kelime önce “Şabat” kavramına dönüştürülmüş, ardından yorumla “yasağını / yasaklandıkları / yasaklanmadıkları” anlamları verilmiştir. Bu temellendirme ve takdir Nahl 16/124, Bakara 2/45, Nisa 4/47-154 ayetlerinde de farklı değildir.
- Balıklar olarak tercüme edilen (جِيَتَانُهُمْ) kelimesi Arapçada Balina ya da insan yutacak kadar büyük balık olarak bilinir ve kullanılır. Nitekim şu ayetlerde bu açıkça görülmektedir.

Saffat 37/142-144

فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ

(142) Kendini suçladığı bir sırada onu o balık yutuvermişti.

فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ

(143) Eğer o bize tam bağlılık göstermeseydi,

لَلْبَيْتِ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

(144) İnsanların tekrar diriltilecekleri güne kadar balığın karnında kalacaktı.

- Yukarıdaki ayetlerde (الْحُوتِ) adam yutacak kadar büyük balık anlamındayken, A'raf suresinde ağla yakalanacak kadar küçülmüştür. Kehf suresinde ise daha da küçülerek çantaya sığmıştır. “HUTE” kelimesi eğer hiçbir deniz canlısını hedef almadan cins bildiren bir kelimeyse “semek” kelimesi ne anlamdadır o zaman. Biraz daha açalım. Türkçede sulara yaşayan tüm canlıların adı balıktır. Yunus balığı, köpek balığı, ringa balığı, hamsi balığı gibi. Balık su canlılarının genel adıdır. Eğer Arapçada da tıpkı Türkçe de olduğu gibi HUTE kelimesi balık olacaksa, balınaya ne denecektir, ada balığına (ki asıl olarak bu balığa HUTE denmektedir) ne denecektir. Ya da yunus balığına ya da hamsiye... Oysa Arapçada deniz canlıları için cins bildiren kelime “semek”tir. Üstelik (حَيْثَانُهُمْ) kelimenin ardında “hum” sahiplik eki olduğundan, kelime balık olarak anlaşılacaksa bile, “**onların**sahibi oldukları balıklar” şeklinde çevrilmelidir. Ki bu anlam, bünyesinde “onlardan başkasının olmayan” manasını da barındırmaktadır. Bu durumda metin garip bir hâl almaktadır.
- Ayette misal verilen böylesi önemli bir konu için, tefsir/dipnot olarak verilen Eyle kenti tarihte hiç bilinmemiştir. Ayrıca (الْقَرْيَةِ) kelimesinin kasaba/kent olarak çevrilmesi Kur'an'da geçen benzer kavramlarla yan yana getirildiğinde zayıf kalmaktadır. “Karye” nin daha büyük ve kapsayıcı bir anlamı olması gerektiği düşünülebilir.
- Sebt ayetlerin neredeyse hepsinde geçen (يَعْتَدُونَ) ibaresi, Kur'an'da bazı yerlerde Allah'ın koyduğu haram olarak belirlenmiş sınırları aşmak manasında, bazı yerlerde de helal olan bir şeyi haram etme şeklinde kullanılmıştır. (Maide 5/87 – Enam 6/119) Bu durumda Araf 163 ayetinde; “Cumartesi de sınırı aşanlar” yerine, aynı kelimeye “Cumartesi yasak olmayanı yasaklama” manası da takdir edilebilirdi!
- Metinde geçen “نَبَلُّوهُمْ” = biz onları sınıyorduk” ifadesi cezayı hak edişin göstergesi sayılmıştır. Söz konusu rivayette aktarılan; balık tutmanın yasak olduğu günde balık tutmanın zor bir imtihan sayılması da yasağı delmenin karşılığında maymunlaşmak gibi ağır bir cezasının olması da başka ayetlerde geçen “zor imtihan örnekleri yanında suç ceza denkliği açısından gariptir.

- (شُرْعًا) kelimesi, “Şeriat koyucu” gibi benzeri çok sayıda ve kuvvetli anlamlarından biri ile değil de belirli bir hikayenin ortaya çıkması için uygun görülen bir karşılıkla, “sürülerle” şeklinde anlamlandırılması da üzerinde düşünmeyi gerektirmektedir.
- “Deniz kıyısında” olarak manalandırılan (حَاضِرَةُ الْبَحْرِ) kelimesinin mekan belirten bir ibare olması Arapça açısından mümkün olamamalıdır.
- (عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ) Ayette yer alan bölümde kırmızı olarak işaretlenmiş olan “kenet” kavramı türevleri ile beraber Kur’an’da 1360 defa geçmektedir. Yukarıda kullanıldığı şekliyle ise 37 defa geçer. Kullanımların tamamında bir hal, bir oluş, bir halden bir hale geçiş olarak içerikten haber veren cümlelerin başına gelmiştir. Burada ise mekân bildiren bir cümlenin başına gelmiştir. Eğer burada bu kelimeye “**deniz kenarındaki kasaba**” manası verilecekse bu kasabanın daha öncesinde deniz kenarında olmayıp biri tarafından oraya getirilmiş olması ya da şimdi orada olmuş olmaması gerekmektedir.

Ayetlerin bağlamından koparılması;

- Nahl 123 ayetine kadar pasaj İbrahim’den ve onun milletine uymaktan bahsederken birden cumartesi günü ihtilafına geçiliyor ve 124 ayette cumartesi yasağında ihtilaf edenlerle Kur’an üzerinden mücadele et deniyor!
- A’raf 163’de önceki ayetlerin faileri Musa ve onun zamanındaki İsrailoğulları iken birden muhataplar Son elçi ve Medineli Yahudiler oluyor. 166 da ise tekrar eski muhataplara dönülüyor!

Yahudi kaynaklarından Sebt

1. Türkçede “Sebt” veya “Şabat”, “dinlenmek, ara vermek, bırakmak” anlamında İbranice bir sözcükten gelir. Başlangıç kaydı, Yehova Tanrı’nın yedinci gün yaratma işini bırakıp işi tamamladığını söyler (**Başlangıç 2:2**).

Yukarıdaki temellerden hareketle oluşturulmuş bir yasağın Kur’an’a onaylatılması da temel bir sorun teşkil eder. Tevrat’taki 7. Gün meselesi eğer dinlenme olarak ele alınırsa; Allah’ın dinlenmesi anlayışı sünnetullah ile örtüştürülemez. **Allah, yorulmayacağını ve işleri çekip çevirmenin kendisine zor gelmeyeceğini bildirir. (Bakara 2/255 – Hac 22/70 – Ankebut 29/19)** Eğer işi tamamlamak olarak alınırsa da bu durumda Allah’ın “Bir işi bitirdiğinde kalk yorul” (İnşirah 94/7) Sünnetullahı yine karşımıza çıkacaktır. Yahudilerin, kainatın 6 günde yaratılmasından bir eylemsizlik ibadeti oluşturması son derece şeytani bir çıkarımdır.

2. Sebt yasaklarının neler olduğu Tevrat'ta da geçmez. Konuyla ilgili detaylar Mişna'da verilir. Mişna; Yahudilere göre Sinay dağında Musa'ya verilen Tora'nın dışında kalan sözlü emirlerdir. Yani bir nevi "Vahyi Ğayri Metluv"dur. Konu ile ilgili pasaj aşağıdaki gibidir.

“Tanrı tüm emirleri herkesin göreceği şekilde vermiş; Şabat emrini ise Bene Yisrael’e başkalarının görmeyeceği şekilde aktarır. Bir kral, oğluna ya da sadık bir kuluna emir verdiğinde bunu herkesin gözü önünde değil, kulağına eğilerek yapar. Bu emir, ikisi arasında bir sırdır ve kayda geçmez. Şabat emri de diğer emirler gibi Sinay’da büyük bir ses ve ıslık gösterisi eşliğinde verilmiş olmasına karşın, hangi işlerin yapılmaması gerektiği Tora (Kitabı Mukaddesin ilk 5 kitabı)’da açık şekilde yazılı değildir. Bu açıdan Şabat sadece Yahudiler’e özel bir emirdir ve Yahudi olmayanın Şabat kurallarını gözetmeye hakkı yoktur. (Tora tefsiri. İkinci kitap Şemot. S. 415/ 17 nolu dipnot)

Melehalar da 39 adettir. Kur’an’da ve Tevrat’ta olmayıp “mişna”da olan yasaklar şunlardır; Ana melaha kuralları kırktan bir eksiktir.”

1-Ekmek, dikmek. 2-Toprağı sürmek. 3-Ekin biçmek (hasat). 4-Demet (balya) yapmak. 5-Dövmek (harman). 6-Buğdayı savurup taneleri ayırmak. 7-Ayıklamak. 8-Öğütme. 9-Elekten geçirmek. 10-Hamur yapmak. 11-Fırında pişirmek. 12-(Yün) Kırkmak. 13-(Yünü yıkayıp) Beyazlatmak. 14-(Yünü liflerine ayırmak üzere) Taramak. 15-(Yünü) Boyamak. 16-(Yünü) Eğirip iplik haline getirmek. 17-Çözü iplikleri dokuma tezgahına germek. 18-Dokuma tezgahının kenar halkalarından iki atkı iplik geçirmek. 19-İki ipliği birbirine dokumak. 20-(Dokunmuş) İki ipliği birbirinden ayırmak. 21-Düğüm atmak. 22-Düğüm çözmek. 23-İki dikiş atmak. 24-(Yeni) İki dikiş atmak amacıyla yırtmak. 25-Tuzak kurmak ya da avlanmak. 26-Hayvan kesmek. 27-Deri yüzmek. 28-Deriyi tuzlamak. 29-Deriyi tabaklamak. 30-Deriyi (üzerindeki kılları kazıyarak) düzleştirmek. 31-Kesmek. 32-İki harf yazmak. 33-Yeniden yazmak amacıyla iki harf silmek. 34-İnşa etmek. 35-Yıkmak. 36-Ateş yakmak. 37-Ateş söndürmek. 38-Son çekiç darbesini vurmak (Yeni üretilmiş bir ürünü tamamlayıcı hareketi yapmak) 39-(A) genel bir yerde. B) Genelden özele. C) Özelden genele) Taşmak.

İşte bunlar, kırktan bir eksik ana melaha kurallarıdır. (Mişna- Şabat 7;2) (Tora tefsiri 2. Kitap Şemot. S.229/ 39 melaha)

Kur’an’da meal ve tefsirlerimize göre bu kurallara uymayanlara (!) “aşağılık maymunlara dönün” dendiği şeklinde anlaşıldığı, Tevrat’ta “Halkın arasından çıkarılıp öldürülmelidir” şeklinde cezası bulunan, ama her iki kitapta da neler olduğu açıklanmayan, sadece “Sözlü Tevrat” denilen (Vahyi Ğayri Metluv) Mişna’da yer alan sebt yasaklarının tümü bunlardır.

Maymunlaşan Yahudiler

Araf 7/164-166

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا لَا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعْذِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

(164) İçlerinden bir toplum (ümme) şöyle demişti: “Allah’ın etkisizleştireceği ya da ağır azaba uğratacağı bir topluluğa (kavime) ne diye öğüt veriyorsunuz?” Dediler ki “Rabbimize karşı mazeretimiz olsun diye. Belki de (bu uyarılarımız sayesinde) çekinip kendilerini korurlar”

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

(165) Ne zaman ki kendilerine verilen öğüdü dikkate almadılar, kötülüğe karşı mücadele verenleri kurtardık. O yanlış yapanları da yoldan çıkmalarına karşılık kötü bir azaba çarptırdık.

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(166) Yapılan engellemelere baş kaldırıp direnince onlara: “Aşağılık maymunlar olun!” dedik.

Araf 7/163’de anlatılanların sonraki (Araf 7/164-165-166) ayetlerde geçen ve Maymunlaşan grup ile kurtuluşa eren grubun akıbetlerinin, hangi tutum ve davranışlarına bağlanması gerektiği hakkında bir fikir vermesi amacıyla aşağıdaki tablo hazırlanmıştır.

Temel soru: Yahudi topluluğu cumartesi günü balık tutmuşlar mıdır, yoksa tutmamışlar mıdır?

Şu gerçekliğin de akıldan çıkarılmaması gerekir. Eğer yasak çiğnenmişse zaten o yasağı çiğneyenin kuralları gereği öldürülmesi gerektiği de bilinmelidir.

Araf 163 – 166 arası ayetlerde bahsi geçen grupların diyalogun nasıl olabilirliği aşağıdaki tabloda belirtilmeye çalışılmıştır.

Grup 1 = Aşırı Gidenler	Grup 2 = Aşırı Gidenlere Dur Diyenler	Grup 3 = Dur diyenlere “boş verin” diyenler
Maymunlaşmalar	Kurtulurlar	Maymunlaşmalar
Davranışları – Cumartesi aşırı giderler	Davranışları Kötülüğe ya da dinlenme konusundaki aşırılıklara karşı	Davranışları Grup 2’ye; “Allah’ın etkisizleştireceği ya da ağır azaba uğratacağı bir topluluğa (kavime) ne diye

– Balıklara tuzak kurarlar – Cumartesi kıllarını dahi kıpırdatmazlar – Asansör düğmesine bile basmazlar	mücadele eder ve toplumunu uyarırlar.	öğüt veriyorsunuz?” (Boşuna uğraşıyorsunuz) dediler
Diyalog 1 Eğer “cumartesi günleri balık tutmayın” diyorsanız “Allah’ın bize o gün çalışmayı yasak ettiğini siz de kabul ediyorsunuz.”	Diyalog 1 “Cumartesi Balık tutmayın”	Diyalog 1 !!!
Diyalog 2 Bize ağ attık / kanal açtık diye mi kızıyorsunuz? Bu işleri cumartesi haricinde yaptık. Ağı denizde istediğimiz kadar tutarız. Yoksa ağı denizde 1 günden fazla tutmak haram mı!	Diyalog 2 “Cumartesi gelen balıklara tuzak kurmayın”	Diyalog 2 !!!
Diyalog 3 Tevrat cumartesi günleri çalışmayı yasaklıyor. O gün çalışmamak ibadettir. Biz cumartesileri iş görmemeye devam edeceğiz.	Diyalog 3 “Dinlenmede aşırı gitmeyin. İbadetlerinizi aksatmayın. Cumartesi günleri de çalışın. Hile yapıp Allah karşısında gülünç duruma düşmeyin!”	Diyalog 3 Boşuna uğraşıyorsunuz. Grup1 öğüt dinlemez.
Diyalog 4	Diyalog 4	Diyalog 4

Balıklara tuzak kurduğumuzu mu düşünüyorsunuz. Oysa Ağı denizde istediğimiz kadar tutarız. Bunun neresi yanlış.	Şabâtı delmeyin. 39 yasağa harfiyle uyun!	Boşuna uğraşıyorsunuz. Grup1 öğüt dinlemez.
Deliller Tevrat (Başlangıç 2:2) (Çıkış 16:26) (Çıkış 16:30) (Çıkış 20:8-10) (Tekrar 5:12)	Deliller Kur'an (Nisa 4/154) (Nahl 16/124)	Deliller Arada kalmışlardır.
Maymunlaşmalar	Kurtulurlar	—

Allah (cc); Furkan 25/47 ve Nebe 78/9 da uykuyu sebt kılmıştır. Bunun dışında birilerinin kendilerine sebt benzeri bir uygulamayı farz kılması aşırılık olacaktır. Nahl 16/124 de geçen *cuile* ibaresinin mechul olması bu şüpheyi net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Sebt konusunda bugün Müslüman, Hristiyan ve Yahudiler **tam bir icma** ile Yahudilerin uyguladığı sebt'in Allah tarafından farz kılındığına inanır. Bu durumda Araf 164 ve 165 de anlatılan ve maymunlaşmaktan kurtulan “kötülüğe karşı mücadele veren” grup; Mişna’da anlatılan 39 yasağı harfiyen savunanlardır. Fıtrata son derece ters olan bu anlayış, ayrıca birçok konunun anlaşılmasının önünü kapatmakta ve Tevhidi baltalamaktadır. Söz konusu anlayış, Kur'an içinde çeşitli uyumsuzluklar ortaya çıkardığı gibi ne zaman başladığı ve kaldırılıp kaldırılmadığı belli olmayan söz konusu yasaklar, Yahudiler'in temel kaynağı olan Tevrat'a da onaylatılamamaktadır.

Sonuç olarak; yukarıdaki tespitlerin herhangi birinin sebt konusunda oluşmuş algıyı değiştirmeye yetmesi beklenmeyebilir. Ancak bir konu hakkında bu kadar fazla arıza gösteren durumların varlığının tespiti, umulur ki düşünen ve iyi niyetini muhafaza eden ilim ehlinin konuya eğilmesini sağlayacaktır.